

Ytelser ved svangerskap, fødsel og adopsjon

Denne brosjyren gir en kort orientering om retten til ytelse i forbindelse med svangerskap, fødsel og adopsjon.

Brosjyren er à jour pr juli 2004. Vi gjør oppmerksom på at brosjyren bare er veiledende. Den inneholder derfor ikke alle detaljer som kan ha betydning i hver enkelt sak.

De fleste ytelsene fra folketrygden blir regulert etter grunnbeløpet, som Stortinget fastsetter årlig. Fra 1. mai 2004 er grunnbeløpet 58 778 kroner.

Innhold

Svangerskapspenger	3
Permisjon i forbindelse med fødsel og adopsjon	4
Generelle vilkår for rett til fødselspenger	4
Generelle vilkår for rett til adopsjonspenger	5
Fødselspenger	6
Hva får du i fødselspenger	6
Morens rett til fødselspenger	6
Farens rett til fødselspenger	7
Adopsjonspenger	9
Adoptivforeldres rett til adopsjonspenger	9
Engangsstønad ved fødsel og adopsjon	10
Verdt å vite om fødsel og adopsjon	11
Flerbarnsfødsler og adopsjon av flere barn	11
Utsettelse av stønadsperioden	11
Beregning av svangerskapspenger, fødselspenger og adopsjonspenger	12
Arbeidstakere	12
Arbeidsledige	12
Selvstendig næringsdrivende	12
Frilansere	13
Sykepenger i fødselspengeperioden	
14 Feriepenger	15
Utbetaling og forskuttering	16
Utbetaling	16
Forskuttering	16
Tidskonto	17
Slik går du fram	18
Opplysningsplikt	18
Sette fram krav	18
Klage	19
Retten til å se dokumenter	19
Råd og veiledning	19

Svangerskapspenger

Du kan ha rett til svangerskapspenger hvis arbeidet ditt eller forhold ved arbeidsplassen gjør at det er risiko for skade på fosteret, og det ikke er mulig med omplassering eller tilrettelegging til annet egnet arbeid. Dette kan for eksempel gjelde arbeid med fosterskadelige kjemiske stoffer, fysisk slitsomt arbeid eller arbeid som medfører stor stressbelastning.

Legen eller jordmoren din må foreta en medisinsk vurdering av risikoen for at fosteret kan bli skadet hvis du fortsetter i arbeidet ditt.

Er du *arbeidstaker*, må legen eller jordmoren fylle ut Arbeidstilsynets skjema «Omplassering/tilrettelegging pga. Graviditet» (nr. 474b). Skjemaet kan fås på Arbeidstilsynets distriktskontor eller trygdekontoret. Deretter må du ta med skjemaet til arbeidsgiveren din, som plikter å omplassere deg til annet arbeid om dette er mulig. Er ikke dette mulig, skal arbeidsgiveren fylle ut resten av skjemaet før du sender det til trygdekontoret.

Er du *selvstendig næringsdrivende* eller *frilanser*, må du og legen/jordmoren fylle ut søknad om svangerspenger på blankett IA 14-13.05. Blanketten fås på trygdekontoret eller kan hentes på www.trygdeetaten.no. Ferdig utfylt blankett leveres trygdekontoret.

Svangerskapspenger ved et slikt

midlertidig opphold i arbeidet utgjør det samme som sykepenger, og betales av trygdekontoret. Svangerskapspengene gis fra det tidspunktet du må slutte i arbeid, og fram til tre uker før termindato. Deretter har du rett til fødselspenger etter vanlige regler.

Hvis du ikke kan arbeide under svangerskapet fordi du er syk, har du rett til sykepenger.

• • • • • **Permisjon i forbindelse med fødsel og adopsjon**

Retten til permisjon i forbindelse med fødsel og adopsjon er fastsatt i arbeidsmiljøloven §§ 31, 31A og 32. Retten til ulønnet permisjon kan gå noe lenger enn retten til permisjon med fødsels- eller adopsjonspenger fra folketrygden.

Nærmere informasjon om hvilke rettigheter og hvilken beskyttelse arbeidsmiljøloven gir deg, får du hos Arbeids-tilsynet.

Generelle vilkår for rett til fødselspenger

- Du må ha vært i inntektsgivende arbeid i minst seks av de siste ti månedene før du begynner stønadsperioden din.
- Som tid med inntektsgivende arbeid regnes også den tiden du har mottatt sykepenger, fødselspenger, svangerskaps- eller adopsjonspenger, arbeidsledighetstrygd, avtjening av militær- eller siviltjeneste eller obligatorisk sivilforsvarstjeneste, *men ikke den tiden du har mottatt atferings- eller rehabiliteringspenger*. I tillegg kan perioder med lønn fra arbeidsgiver under utdanningspermisjon og perioder med løpende etterlønn tas med.
- Du må ha hatt en pensjonsgivende inntekt som på årsbasis tilsvarer minst halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Generelle vilkår for rett til adopsjonspenger

Dersom du adopterer barn under 15 år, har du rett til adopsjonspenger etter de samme vilkårene som gjelder for fødselspenger.

Fødselspenger

Hva får du i fødselspenger?

Dersom du oppfyller de generelle vilkårene, har du rett til fødselspenger. Som hovedregel er fødselspengene lik full lønn, dersom den ikke overstiger seks ganger grunnbeløpet.

Fødselspenger gis i utgangspunktet enten i opptil 42 uker med full lønn eller i opptil 52 uker med 80 prosent av full lønn. Det valget som gjøres når stønadsperioden starter, gjelder for hele perioden. Mottar begge foreldrene fødselspenger, må dere velge samme dekningsgrad.

Hvis begge foreldrene har opptjent rett til fødselspenger, kan dere dele fødselspengeperioden mellom dere, dere kan for eksempel begge arbeide halv dag eller annenhver uke.

Morens rett til fødselspenger

Moren kan tidligst ta ut fødselspenger 12 uker før fødselen er ventet. Dersom hun ikke tar ut fødselspenger de siste tre ukene før fødselen, blir stønadsperioden tilsvarende forkortet. Disse tre ukene kan ikke overføres til etter fødselen.

Fire uker av stønadsperioden er forbeholdt faren (se avsnittet om fedrekvoten på side 8). Dersom faren ikke har rett til fødselspenger eller moren er alene om omsorgen for barnet, utbetales fødsels-

pengene for hele stønadsperioden til moren.

Du kan ikke være i inntektsgivende arbeid og samtidig motta full stønad. Det gjelder også hvis du tar ut 80 prosent av full lønn i 52 uker. Dersom du har arbeidsinntekt, får du reduserte fødselspenger. Gjenopptar du for eksempel arbeidet med 50 prosent, reduseres fødselspengene tilsvarende. Velger du å arbeide – fulltid eller deltid – *må du kontakte trygdekontoret.*

Farens rett til fødselspenger

For at faren skal ha rett til fødselspenger, må han ha vært i inntektsgivende arbeid i minst seks av de siste ti månedene før han begynner sin stønadsperiode. Årsinntekten må være minst 50 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

Når både moren og faren har oppjent rett til fødselspenger, kan faren ta ut fødselspermisjon

- i opptil 33 uker med full lønn eller
- i opptil 43 uker med 80 prosent av full lønn

Når moren ikke har rett til fødselspenger, kan faren ta ut fødselspenger

- i opptil 29 uker med full lønn eller
- i opptil 39 uker med 80 prosent av full lønn

Vilkår

Faren må oppfylle de generelle vilkårene. Faren må ha overtatt omsorgen fordi moren

- arbeider helt eller delvis
- tar offentlig utdanning på heltid
- studerer i kombinasjon med arbeid som til sammen utgjør heltid

- på grunn av sykdom eller skade ikke kan ta seg av barnet
- er innlagt i helseinstitusjon og ikke kan ta seg av barnet

Dersom moren etter fødselen arbeider minst 75 prosent av full arbeidstid, får faren fødselspenger tilsvarende sin egen stillingsandel. Arbeider moren mindre enn 75 prosent av full arbeidstid, reduseres farens fødselspenger tilsvarende reduksjonene i morens arbeidstid.

Disse vilkårene gjelder ikke når faren tar ut fedrekvoten.

Fedrekvoten

Når begge foreldrene har opptjent rett til fødselspenger og moren har arbeidet i minst halv stilling før fødselen, er fire uker av stønadperioden *forbeholdt* faren.

Fedrekvoten skal sammenlagt utgjøre fire uker, men faren trenger ikke å ta ut permisjonen i sammenheng. Fedrekvoten kan således tas ut ved at faren tar ut én dag pr uke, mens moren tar de resterende fire. Dersom faren ikke tar ut fedrekvoten, blir den samlede stønadperioden forkortet tilsvarende. Fedrekvoten kan som hovedregel ikke overføres til moren. Farens rett til å ta ut fedrekvoten er ikke avhengig av hva moren gjør i denne perioden. Hun kan for eksempel ha ulønnet permisjon, ferie eller ta ut fødselspengene i form av tidskonto. Ved uttak av fedrekvoten vil det ha betydning hvilken arbeidstid moren hadde før fødselen.

Farens utbetaling reduseres tilsvarende morens reduksjon i arbeidstid før fødselen. Dersom moren før fødselen arbeidet i minst 75 prosent av full arbeidstid, kan faren likevel få fødselspenger tilsvarende egen stillingsandel. Ellers gjelder de samme vilkårene som for farens rett til fødselspenger.

Adopsjonspenger

Adoptivforeldres rett til adopsjonspenger

Ved adopsjon av barn under 15 år, har du rett til adopsjonspenger etter de samme vilkårene som gjelder for fødselspenger.

Når både moren og faren har opptjent rett til adopsjonspenger, gis adopsjonspenger

- i opptil 39 uker med full lønn eller
- i opptil 49 uker med 80 prosent av full lønn

Fire uker av stønadsperioden er forbeholdt faren. Reglene er de samme som for uttak av fedrekvoten ved fødselspenger.

Når moren ikke har rett til adopsjonspenger, kan faren ta ut adopsjonspenger

- i opptil 29 uker med full lønn eller
- i opptil 39 uker med 80 prosent av full lønn

Uttak av adopsjonspenger må skje innen to år etter omsorgsovertakelsen.

-
-
-
-
-

Engangsstønad ved fødsel og adopsjon

Dersom vilkårene for å få fødsels- eller adopsjonspenger ikke er oppfylt, blir det gitt en engangsstønad for hvert barn dersom moren er medlem i folketrygden på fødselstidspunktet.

Stønadsbeløpet fastsettes av Stortinget. Beløpet ble sist endret 1. januar 2003 og utgjør 33 584 kroner.

Hvis fødsels- eller adopsjonspengene samlet er lavere enn engangsstønaden, kan du likevel få utbetalt et beløp som tilsvarer engangsstønaden.

Engangsstønaden utbetales til moren også i de tilfellene hvor bare faren har rett til fødsels- eller adopsjonspenger.

Engangsstønaden er skattefri.

Verdt å vite om fødsel og adopsjon

Flerbarnsfødsler og adopsjon av flere barn

Dersom du føder eller dere adopterer mer enn ett barn samtidig, blir stønadsperioden forlenget. Du/dere kan velge mellom fem uker med full lønn eller sju uker med 80 prosent av full lønn for hvert barn utover ett. Foreldrene kan velge om de vil ta ut den ekstra stønadsperioden som forlengelse av permisjonstiden for en av dem, eller om de vil dele den ekstra stønadsperioden mellom seg. Foreldrene kan også velge å ta ut den forlengede permisjonen slik at faren mottar fulle fødselspenger samtidig med moren. Dette gjelder også i de første seks ukene etter fødselen.

Utsettelse av stønadsperioden

Hvis barnet eller den som mottar stønad er innlagt i sykehus etter fødselen eller adopsjonen, kan stønadsperioden utsettes til senere. Det samme gjelder når dere tar ut lovbestemt ferie. *Fødselspengene* må tas ut før barnet fyller to år, og *adopsjonspengene* innen to år etter at dere overtok omsorgen for barnet.

-
-
- **Beregning av svangerskapspenger,**
- **fødselspenger og adopsjonspenger**
-

Svangerskapspenger, fødselspenger og adopsjonspenger blir som hovedregel beregnet på samme måte som sykepenger. Det blir ikke gitt stønad for den delen av inntekten som overstiger seks ganger grunnbeløpet.

Fødselspengene er skattbar inntekt på linje med vanlig lønn.

Arbeidstakere

Fødselspengene beregnes som hovedregel etter inntekten de siste fire ukene du var i arbeid. Dersom denne inntekten avviker mer enn 25 prosent fra den vanlige årsinntekten, kan f.eks. gjennomsnittet av de siste tre årenes pensjonspoeng legges til grunn.

Arbeidsledige

Dersom moren går over fra *arbeidsledighetstrygd* til fødselspenger, skal hun ha stønad beregnet etter inntekten i de seks beste av de siste ti månedene før fødselen.

Selvstendig næringsdrivende

For selvstendig næringsdrivende beregnes som hovedregel fødselspengene på

grunnlag av gjennomsnittet av pensjonspoengtallene for de siste tre inntektsårene. Pensjonspoengtall er årlig arbeidsinntekt omregnet i forhold til grunnbeløpet for det samme året. Fødselspengene utgjør 65 prosent av denne inntekten.

For å få rett til fødselspenger utbetalt med 100 prosent, må du *minst ti måneder før fødselen* tegne frivillig tilleggstrygd. Dersom du har valgt 80 prosent dekning, vil fødselspengene utgjøre 80 prosent av det samme beløpet.

.....
Frilansere

Fødselspengegrunlaget for frilansere beregnes på samme måte som for selvstendig næringsdrivende, dvs. som hovedregel på grunnlag av pensjonspoengtallene for de siste tre inntektsårene. Fødselspengene utgjør 100 prosent av denne inntekten.

● ● ● Sykepenger i fødselspengeperioden ●

Sykepenger etter at fødselspengeperioden er påbegynt gis bare dersom den som mottar fødselspenger blir innlagt i helseinstitusjon, eller blir så syk at perioden kan utsettes. Det samme gjelder i de tilfellene hvor den andre av foreldrene overtar fødsels- eller adopsjonspengene på grunn av sykdom.

Feriepenger

Arbeidstakere opptjener rett til feriepenger av fødsels- eller adopsjonspengene av de første 12 (15) ukene av stønadsperioden, avhengig av valgt dekningsgrad.

Dersom begge foreldrene mottar fødsels- eller adopsjonspenger samtidig, f.eks. ved flerbarnsfødsel, utvides ikke feriepenge rettighetene. I slike tilfeller fordeles feriepengene automatisk mellom foreldrene.

I tilfeller hvor det gis svangerskaps- penger og deretter fødselspenger, blir beregningsperioden for feriepengene lagt sammen, slik at perioden totalt utgjør 12 (15) uker.

● ● ● ● ● Utbetaling og forskuttering

..... Utbetaling

Fødselspenger utbetales én gang pr måned.

Adopsjonspenger utbetales én gang pr måned.

Engangsstønad kan utbetales på forskudd.

Feriepengene blir utbetalt av trygdekontoret i slutten av mai måned etter stønadsåret.

..... Forskuttering

Dersom du får lønn og feriepenge fra arbeidsgiveren i fødsels- eller adopsjonspengeperioden, får arbeidsgiveren utbetalt fødsels- eller adopsjonspengene og feriepengene fra folketrygden. Trygden dekker ikke arbeidsgivers refusjonskrav for lengre tid tilbake enn tre måneder før den kalendermåneden da kravet ble satt fram.

Tidskonto

Tidskonto-ordningen er en annen måte å ta ut fødsels- eller adopsjonspenger på. Den innebærer at arbeidstakere, selvstendig næringsdrivende og oppdragstakere kan kombinere delvis uttak av fødsels- eller adopsjonspermisjon med nedsatt arbeidstid, slik at permisjonstiden varer lenger. Med tidskonto vil du ikke motta større samlet beløp enn om fødsels- eller adopsjonspengene blir tatt ut på vanlig måte.

Brosjyren «Tidskonto» får du på trygdekontoret.

● ● ● Slik går du fram ●

..... **Opplysningsplikt**

Når du søker om ytelser fra folketrygden, må du legge fram de erklæringer, attester og andre opplysninger som trygdekontoret krever.

Dersom du gir uriktige opplysninger, kan det få innvirkning på dine rettigheter, og utbetalingen kan holdes tilbake. Hvis livssituasjonen endrer seg etter at du har fått ytelsen, må du melde fra til trygdekontoret.

Dersom du får utbetalt mer enn du har rett til som følge av mangelfulle opplysninger, kan du få krav om å betale beløpet tilbake. Et slikt forhold kan medføre straffeansvar.

..... **Sette fram krav**

Du må sette fram skriftlig krav om svangerskapspengene, fødselspengene eller adopsjonspenge. Dette gjelder selv om du får full lønn fra arbeidsgiveren i stønadperioden. Det gis ikke ytelser for lengre tid tilbake enn tre måneder før den kalendermåneden da kravet ble satt fram. Dersom kravet settes fram senere enn tre måneder etter stønadperiodens start, blir utbetalingen tilsvarende redusert. Krav om engangsstønad må settes fram innen seks måneder etter fødselen eller omsorgsovertakelsen.

Klage

Dersom du får avslag på kravet du har satt fram, kan du klage til fylkestrygdekontoret. Klagen leverer du på trygdekontoret.

Retten til å se dokumenter

Med visse unntak har du rett til å se dokumentene i saken din. Retten til å se dokumentene gjelder også etter at kravet er avgjort.

Råd og veiledning

På trygdekontoret får du opplysninger om andre stønadsordninger i folketrygden. Trygdekontoret formidler også kontakt med arbeidskontor, sosialkontor og andre offentlige kontorer.

Mer informasjon fra trygdeetaten
Se også våre Internettsider
www.trygdeetaten.no
og NRK1 Tekst-TV side 808 eller ring
Trygdeetatens servicetelefon 810 33 810